

Erzsébetváros és vidéke.

Társadalmi, közművelődési, közigazgatási és közgazdasági hetilap.

Előfizetési árak: Egész évre 6 K, félévre 3 K, negyedévre 1 K 50 f, egyes szám 12 f. Hivatalos hirdetések díja: 100 szó után 4 K, minden megkezdett további 100 szó után 1 K 50 f. Nyilttéri közlemények soronként 30 f. Egyéb hirdetések díjai a kiadóhivatalban tudhatók meg.

**Megjelenik
minden vasárnap.**

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők.
Kéziratokat nem adunk vissza.
Névtelenül beküldött cikkeket lapunkban nem közölhetünk.

Nemzeti ünnepünk.

Mikor az egész ország megünnepelte a szabadság, egyenlőség és testvériség születésének évfordulóját, Erzsébetváros közönsége sem akart elmaradni s a nagy napon háromszoros ünnepélylyel tett eleget hazafiui kötelességének.

Már korán reggel ünnepi színben úszott az egész város: a házakon nemzeti zászlókat lengetett a gyöngye tavaszi szellő. Majd megkondultak a templomi harangok. Mintha meghatóbb, hívogatóbb lett volna hangjuk, mint máskor! A nép csak úgy özönlött a templomba s mikor az ünnepélyes istentisztelet végeztével fölhangzott a Hymnus, bizonyos büszkeséggel vegyes jóleső érzés fogta el a szíveket.

Aztán az ünnepélyek következtek. Ünneplott mindenki, a legkisebb gyermektől kezdve a dícső szabadságharczot végig küzdött legöregebb bajnokig.

Első volt az állami elemi fiiskola ünnepélye, ezt követte az állami főgymnasiumé. Mindkét ünnepély fényesen sikerült s valóban dícséretére válik mind a tanuló ifjuságnak, mind pedig a hazafias küldetését átérző két tantestületnek.

A délután a polgárságé volt. Ekkor rendezte ünnepélyét a „Polgári Otthon“ olvasókör, mely már ezzel az első nyilvános föllépésével is fényes jelét adta létjogosultságának, életrealitásának.

Részletes tudósításunk a következő.

Az elemi fiiskola ünnepélye.

Az állami elemi fiu- és ipariskola együttesen tartotta meg d. e. 1/2 9 órakor a nemzeti ünnepet a következő műsorral: 1. Szózat. Énekelték a felsőbb oszt. növendékek. 2. Megnyitó beszédet tartott Eperjesi Ferencz, elemi és ipariskolai igazgató. 3. Nemzeti dal. Irta Petőfi Sándor. Szavalta Eperjesi Kálmán, IV. el. oszt. tanuló. 4. Ünnepi beszédet tartott Kolumbán Ágoston, tanító. 5. Márczius 15.-én. Irta Inczédy László. Szavalta Károly György, VI. el. oszt. tanuló. 6. Emlékezés 1848-ra. Irta Pósa Lajos. Szavalta Nagy Gergely, III. el. oszt. tanuló. 7. Hymnus. Énekelték a felsőbb oszt. növendékek.

A főgymnasium ünnepélye.

Az állami főgymnasium ünnepélye d. e. 11 órakor kezdődött az ifjusági énekharozat dalával. Majd Laukó Albert, főgymn. igazgató mondotta el eszmékben

gazdag megnyitó beszédét. Mahler Sándor, VII. oszt. tanuló Abrányi Emil „Márczius 15.-én“ című költeményét szavalta, jó betanulással, nagy lelkesedéssel. Igen ügyesen szavalta Lázár László, IV. oszt. tanuló Radó Antal „Talpra magyar“ című költeményét. Az ünnepi beszédet Király Pál, főgymn. tanár, történetiró mondotta, tőle megszokott alaposággal elhatárolva a nagy nap jelentőségét. Erre az ifjusági énekharozat a Hymnust énekelte, melyet a közönség állva hallgatott végig. Majd ismét a főgymnasium népszerű igazgatója lépett az emelvényre, megköszönve a közönségnek szíves megjelenését és érdeklődését.

A „Polgári Otthon“ olvasókör ünnepélye.

A „Polgári Otthon“ olvasókör délután 1/2 4 órakor tartotta meg ünnepélyét a „Takarék-szálló“ nagytermében a következő műsorral: 1. Szózat. Népzenekar kísérete mellett énekelte az ünneplő közönség. 2. Márczius 15. Irta Farkas Sándor. Szavalta Slákovits Gergely, ügyvédjelölt. 3. Ünnepi beszédet mondott Koréh Endre, ev. ref. lelkész. 4. Márczius. Irta Jakab Ödön. Szavalta Barbay István, egyleti

TÁRCZA.

Örmény anekdoták.

Összeállította: dr. Bányai Elemér. I. és II. kötet. Szamosújvár, 1902. — Szerző kiadása. — Ára kötetenként 3—3 korona.

Ismereteti: Kiss Pál.

Míg a tehetetlen félhold uralma alatt élő örmény keresztények hosszú idők óta, megtorlás nélkül, hajmeresztő kegyetlenséggel esnek áldozatul az Iszlám fanatizmusának: addig a hazánkba szakadt örménység multját, régi emlékeit éles szemmel, fajszerető lelke egész melegével vizsgálja és gyűjtögeti egy ifju íróember: dr. Bányai Elemér.

Gyűjtésének eredményeképpen eddig két bokorétával lépett a nyilvánosság elé, az Örmény anekdoták I. és II. kötetével.

Az első kötet szinte kizárólag a magyar örmények metropolisának, Szamosújvárnak van szentelve, hol a hazai örménység legnagyobb tömegben élt és él s a hol ősi szokásait, faji sajátosságait legtöbbször és leghívebben őrizte meg; a második kötet pedig, melyet nagyon ügyes etnografiai essay vezet be, a magyarországi örmények más telepéinek hagyományait tartalmazza.

Végig olvastam a két kötetes munkát, az az első sortól az utolsóig.

Végig olvastam egyrészt annál az érdeklődésnél fogva, melylyel mint magyar ember legmagyarabb nemzetiségünk iránt viseltetem, a mely 250 éves multja alatt törekvéseiben, aspirációiban egy volt a magyarral; a mely nem üzött külön politikát, nem paktált senkivel, hanem habozás nélkül sorakozott nemzeti ügyünk zászlaja alá és a mely nemes elhivatását abban találta, hogy saját nemzetiségének czége alatt önzetlen ápolója és terjesztője legyen a magyar törekvéseknek.

Végig olvastam másrészt annál a lokalpatriotizmusnál fogva, mely immár hat év óta örményjellegű városunkhoz fűz, a hol a közvetlen tapasztalás is a magyar-örménység tiszteletére és becsülésére tanított.

És végére jutva az Örmény anekdoták két kötetének, szíves készséggel ismerem el, hogy sokat tanultam belőlük s egyben élvezetben is bőven volt részem.

Bányai Elemér munkája, a maga más irányában és szűkebb keretében, a Tóth Béla Magyar anekdotakincsének hasonmása; ebben is, abban is az apró-szálak, az egyes vonások összessége szép színes, világos képet ad: a népfaj szellemi és erkölcsi arcképét.

Az Örmény anekdoták két kötete száz meg száz kisebb történetben, bon mot-kban, apercukban, szálló igékben stb. a magyar-örménység gazdag folklore-ját, e népfaj érdekes és becses szellemi hagyományait tárja elénk.

Az egyes anekdoták magukban keveset jelentenek, de csoportosítva és egyetemességükben, miként az épület összeillesztett téglái, vagy mint a mozaik összerakott kockái, teljes, kidomborodó képet nyújtanak.

A két kötet anekdotái a példák megvilágító erejével rajzolják meg a magyar örménység jellemvonásait. Ezek közül, főleg az 1848—49-iki szabadságharczunk korából való anekdoták, feljegyzések révén, első helyen mint a magyar-örménység legszebb ékessége: a tiszta hazafiság emelkedik ki. Mellette mindjárt az erős vallásos érzület tűnik elő s aztán sorban a jószívűség, takarékoság, vendégszeretet, ritka alkalmazkodó ügyesség, szellemi erő, demokrata-érzület, közügyek iránti áldozatkészség, a családi élet szeretete stb. stb.

És mindezen vonások bemutatásánál jól esik éreznünk szerzőnknek faja iránti erős szeretetét, igaz érdeklődését és önzetlen ragaszkodását, melyeknek melege minden sorban lesugárzik írói tolla hegyéről.

Ezek mellett azonban, hogy képe teljes le-

tag. 5. Hymnus. Népzenekar kísérete mellett énekelte az ünneplő közönség. A műsor minden egyes pontja fényesen sikerült. A földszített terem zsúfolásig megtelt hallgatósággal, hölgyekkel, férfiakkal és ifjakkal egyaránt, kiknek soraiban nem egyet láttunk szász nemzetiségű polgártársaink közül is. A műsor végétével a „Polgári Otthon“ olvasókör tagjai lobogójuk alatt s a Kossuth-nóta meg a Rákóczy-nóta hangjai mellett a kör helyiségébe vonultak s ősi szokás szerint barátságos lakomával fejezték be a szép ünnepélyt. Ha még megemlítjük, hogy e napon nemesak több szász nemzetiségű polgártársunk házáról, hanem még a szász elemi iskola ablakából is magyar zászló lobogott: méltán elmondhatjuk, hogy e nagy napon összefortak városunkban nemesak a magyarság elemei, hanem a nemzetiségek is. Vajha mindig úgy lenne!

Városunk jövődó sétánya és sétatere.

(Első közlemény.)

Örömmel üdvözljük azt az üdvös mozgalmat, melyet néhány áldozatra kész derék polgártársunk kezdeményezett, s a mely hivatva van arra, hogy a kies fekvésű várost egy új és hasznos alkotással gazdagítsa.

Egy régen érzett hiány pótlásáról, egy életszükséglet megteremtéséről van szó: egy könnyen hozzáférhető s céljának mindenben megfelelő sétány és sétatér megvalósítását vette tervbe s hozta közelebb a megvalósuláshoz néhány, a város érdekét szíven viselő lelkes ember.

Hogy városunk mind e mai napig alkalmas sétány és sétatér nélkül szűkölködik, mindnyájan érezzük, igen sokszor fel is panaszkodunk. Pedig a

lakosság legtöbbje az úri osztályhoz tartozik, és eunek az úri osztálynak legnagyobb része a hivatalos órák alatt — tehát 8—10 órán át — a hivatalok, iskolák és irodák romlott levegőjét kénytelen szívni. Ha estére kelve hivatalos kötelességeinek végeztével „friss“ levegőt akar élvezni, az országútra van utalva, itt kénytelen — őszszel a nagy sárban, nyáron a nagy porban és forróságban — ezer bosszúság közt sétálni. De ha az üdülésnek ezt a nem irigylendő fajtáját egyszer-kétszer megpróbálta, nem kér többet belőle; megmarad inkább a városban: az aszfalton legalább nem lép a kátyúba. Végzi tehát sétáját a városban. Kezdődik pedig ez a séta a felvégnél és végződik az alvégen; visszajövet alkalmával pedig kezdődik az alvégnél, és végződik a felvégen.

A vízzel telt pinczék szelelőlyukaiból dohos levegő tör elő, a nedves lakások nyitott ablakából penészes szag árad ki; a helylyel-közzel található istállók gőze, a szemétdombok párolgása, a csatornák orrfacsaró bűze a legjobb akarattal sem téveszthető össze az ozonos levegővel és nem tudja pótolni a virágok illatát. Itt egy cselédleány söpri le nagy buzgalommal az újnyi vastag porréteget a gyalogjáróról, ügyet se vetve a sétálókra; amott betegszobát szellőztetnek; egy másik házat a kőművesek tataroznak: máltos láda, kő- és faltörmelék, meszes dézsa kerül útunkba, — de mi mindezzel nem törődünk, hősies elszántsággal sétálunk tovább is egyetlen sétányunkon: az aszfalton.

Télen a kéményekből lecsapódó füst üli meg a várost s fojtólag nehezedik tudónkre; nyáron egy-egy paraszt szekér veri szemünkbe a port; mikor pedig a porfelleő már-már elülni készül, jön egy úri fogat, s gyors vágatásával újból felkavarja az út porát.

E közben a nap tüzesen süt le a házak falára; a fehér falakról visszaverődő sugarak vakító fénye oldalvást éri s így kétszeresen kínozza pihenés után sovárgó szemünket; de mi azért csak tovább sétálunk, ámbar sétánk se szórakozást, se lelki gyönyört nem nyújt: fal, kerítés, kapu és ablak, ezerszer látott s megunt házak egyhangu, unalmas

gyen, nem hűnyt szemet a hibák előtt sem. Bemutatja a magyar-örményiség gyöngéit is: a szenvedélyességet, elbizakodást, korai csüggedést, itt-ott a maradiságot, újabban az üzleti szellem lehanyatlását stb. stb. de mindig a javító szándék kézzelfogható jóindulatával.

Ime rövidre fogott összegezésben az Örmény anekdoták tartalma. Ez a tartalom kel életre abban a két kötetnyi apróságban, melyet Bányai Elemér hozzáértő tollával megszólaltat.

Az anekdoták csoportosításáról helyeslőleg kell megemlékeznünk, a feldolgozás módjáról pedig épen dícsérő hangon.

Bányai Elemér könnyű tollal ír. Stílusa ötletes, hajlékony, tárgyához simuló s szókincese oly gazdag, hogy még az azonos tartalmú anekdotáknál sem esik ismétlésbe.

Az Örmény anekdoták összegyűjtésével és gondos feldolgozásával érdemes munkát végzett. Gyűjteménye kiadásával jó szolgálatot tett magyar etnografiai irodalmunknak s első sorban a számitása szerint 25—30 ezer főre menő hazai örménységnek. Munkája teljes joggal kér helyet magának minden magyar-örmény család könyves házában s minden bizonynyal helyet is fog ott találni. —

A népies elem, az ősi hagyomány, a faji sajátosság, a patriárhális élet tényezői veszendőben vannak. A rohánzó lépésben haladó civilizáció hadat üzent ezeknek minden vonalon. Az utolsó órában vagyunk, hogy megmentjük azokból a megmenthetőt.

Végezetül két megjegyzés az Örmény anekdotákra. Az egyik az, hogy három-négy anekdota, melyekben a szöveg jargonos olvasása

erősen triviális értelmet ad, nem illik a gondal szerkesztett, komoly gyűjteménybe.

A másik megjegyzés kérdés: miért van az, hogy sz. kir. Erzsébetváros az Örmény anekdoták I. és II. kötetében alig-alig van képviselve? Hiszen az az örmény város, a szerző írása szerint is, „egy időben erősebb szervezettel bírt, mint Szamosújvár is“ s mindig második központja volt a hazai örménységnek. Az örmény folklore teljessége okvetetlen megkívánná az erzsébetvárosi hagyományok összegyűjtését is, a mit annál inkább remélhetünk, mert — ha jól sejtem — az Örmény anekdotáknak III. kötete is előbb-utóbb napvilágot lát.

Bányai Elemér munkáját, melyből alább néhány szemelvényt közlünk, ismételten t. olvasóink figyelmébe ajánljuk.

A Gergely-naptár átvétele.

1757-ig, vagyis 85 éven át a beköltözött örmények az időszámításban az ó-naptárt (Calendarium Julianum) használták. Ebben az évben Dániel Tódor udvari consiliarius és Theodorovits Minász plebános, mint deputatusok Bécsben jártak és ott értesültek arról, hogy az erzsébetvárosiak megkezdték az első fontos reformot és az első jelentősebb lépést a magyar szokások átvételében s régi naptárukat a ma is érvényben levő Gergely-féle naptárral cserélték fel.

A szamosújváriaknak ez ügyben Dániel Tódor consiliarius rögtön levelet írt örményül s igen érdekesen indokolta meg, hogy miért kell az örménységnek alkalmazkodni az uralkodó viszonyokhoz. Levelének ez a része így szól:

— Önök is kezdjék azonnal az újat használni,

sorozata az egész útvonalon. Sivár látvány, szűk látóköri, semmi újság, semmi változatosság, semmi gyönyörködtető se szemnek, se léleknek.

Nézzük az úri nők sétáját. Ez nagyjában megegyezik az urakéval, mindössze csak az a különbség, hogy ezek sokszor kicsiny gyermekeiket is magukkal viszik erősödni, és nem gondolnak arra, hogy magának a gyalogjárónak uszályukkal felvert porával — az abban levő fertőző anyagok miatt — halálos mérget szívhat be feltve örzött kincsük, gyöngye gyermekük.

Egy könnyen hozzáférhető s céljának mindenben megfelelő sétányra és sétatérre tehát nagy szükség van Erzsébetvárosban.

—y—n.

KÜLÖNFÉLÉK.

Új közjegyző. Egész Erzsébetváros örömmel fogadta a hírt, hogy a városunkban rendszerezett közjegyzői állást társadalmi életünk kiváló tagja, Koszta Gábor, kir. alügyész nyerte el. Az új közjegyző körülbelül f. évi május hó 1-én kezd meg működését.

Vizsgázott bíró. Dr. Simon Antal, törvényszéki aljegyző, városunk aranyifjúságának tagja, a napokban kiváló eredménynyel tette le a bírói vizsgát. Gratulálunk!

Székely gazdasági akció. A marostordamegyei gazdasági egyesület legutóbbi ülésén, Sándor János főispán, székelyföldi ministeri megbízott kifejtette a székelyföldi akció programját.

Az állattenyésztés, föllendítése érdekében célja az állatállomány javítása, a juhtenyésztés új irányának a meghonosítása, huskiviteli vágóhid létesítése, a baromfitenyésztés fokozása és közlegelők teremtése.

Az itt felemlítették a programnak csak egy részét képezik; a program többi része is olyan, hogy azok a remények, a melyek Sándor János volt főispánunk nevéhez fűződtek akkor, midőn a földművelésügyi minister a székelyföldi akció vezetésével ministeri biztosi minőségben megbízta csak fokozódtak, miután már ma, mi-

mert a főtisztelendő úr (Theodorovics Minász plebános) is akarja az újat használni; miből nemcsak lelki haszon járul, hanem nagy tisztesség is; mert jobb a tisztességes nemzetekkel egyszerűen tartani, mint a paraszttal és tudatlannokkal.

Az első örmény vértanú.

A szabadságharc alatt nagyon sok örmény ifju fogott fegyvert a nemzeti ügy védelmében. Ezek között volt Novák Márton szamosújvári főbírónak és országgyűlési képviselőnek Tivadar nevű fia, az első örmény vértanú, ki a 48-as eszmékért hősiesen feláldozta magát.

Unokaöccse lévén Kiss Ernőnek, az ő ezredében kezdte meg katonáskodását, hol nemsohára hadnagy lett. Szolgált azelőtt Olaszországban is, de a függetlenségi mozgalmak idején, mint jó hazafi, ő is hazajött. Egy este olasz tisztekkel diskurálgatott egyik pesti vendéglőben.

— Jó lenne Budavárát elfoglalni — mondá a tiszteknek, kiket még Olaszországból ismert s mindenáron meg akart nyerni tervének.

Hosszasan beszélt még a vár bevételének módjairól, az össze toborzandó emberekről, miket a vendéglő pinczére meghallott s másnap feljelentette Novákot Windischgrätznek.

Tagadjon mindent, hivatkozzék reájuk, mondja, hogy ittas volt, — szólának az olasz tisztek, hogy megmentsek barátjunkt, de Novák kereken kijelentette:

— Ittas nem voltam, hazudni nem fogok, a némettől kegyelmet nem kérek.

1849-ben haditörvényszék elé állították s miután nyíltan bevallotta tervét, előbb lefokoz-

dón áldásos működésének csak a kezdetén van, olyan eredményeket képes felmutatni, a melyeket csakis az ő erélyes keze és sokoldalú tudása létesíthetett.

Közgyűlés. „Az erzsébetvárosi rabsegélyző egyesület” rendes évi közgyűlését a kir. törvényszék üléstermében f. évi április 5-én d. e. 11 órakor, esetleg, ha az egyleti tagok ekkor kellő számban meg nem jelennek, április hó 11-én d. e. 11 órakor tartja.

Halálozás. Mély részvétellel vettük a gyász-hírt, hogy derék polgártársunk, Csiky Emánuel, pénztári könyvelő neje, Csiky Emánuelné, szül. Páskuj Róza, életének 38. évében hosszú szenvedés után, f. hó 14-én délután 1 órakor jobblétre szenderült. Halálát férje és öt árvája siratja.

Koronagyűlés. Az erzsébetvárosi r. kath. esperesi kerület papsága tavaszi koronagyűlését f. hó 31-én d. e. 10 órakor tartja Erzsébetvároson, Ávedik Lukács főesperes lakásán.

A katonai lovak szavatossága. A közös hadügyminiszterium a hadsereg lövegéről szóló szabályzatot akként módosította, hogy az eladott lovak semmiféle hibájáért sem vállal szavatosságot.

Az eladó-bizottság közvetlenül az árverés megéjtése előtt köteles ezt a vevők előtt kifejezésre juttatni; a vásárlók pedig az árverési jegyzőkönyvben ezen feltételek elfogadását névaláírásukkal megerősítik.

Állatszemele. A fennálló állategészségügyi törvények és ministeri rendeletek előírják, hogy a hásonállatok legelőre való kihajtásuk előtt megvizsgáltassanak.

Városunkban ezen vizsgálat márczius 27-én fog megtörténni, a midőn az állandó állategészségügyi intézmények is megvizsgáltatnak.

A városi tanács, a rendőrkapitányság útján közhírré fogja tenni, hogy ezen a napon az állattulajdonosok állataikat rendszerinti helyükön, otthon tartásuk, csupán a lovakat vezessék a marhavásártérre, a hol azok, a nevezett napon d. u. 2 órakor fognak megvizsgáltatni.

Budapesti diákok Kolozsvárt. A budapesti VIII. ker. polgári iskola tanulói jövő hónapban

tanulmányutra mennek, mely alkalommal Kolozsvárt is meglátogatják, hogy megnézzék annak országos hírű nevezetességét, a Mátyás-szobrot. A diákok április 3-án érkeznek az esti gyorsvonattal Nagyváradra s egy napi időzés után jönnek Kolozsvárra.

Hadapródiskolai jelöltek felvétele a os. és kir. nagyszabeni hadapródiskolába. Az 1903/1904 iskolai év kezdetén (Szeptember közepe) ezen hadapródiskola I. évfolyamába körülbelül 40 jelölt fog felvétetni. A II. és III. évfolyamba jelöltek csak üresedés esetén vétetnek fel, míg a IV. évfolyamba való felvétel nincs megengedve. A felvételi folyamodványok legkésőbb augusztus hó 15-éig, és csakis a folyó 1902/1903 iskolai tanév egész évi iskolai bizonyítvány átvétele után, a hadapródiskola parancsnokságához küldendőek be. A felvételi feltételekben a jövő 1903/1904-iki tanév kezdetén következő újítások lesznek életbe léptetve: a) A felvételre vonatkozó szabályokban elsorolt felszerelési tárgyak beszerzése (6 garnitúra fehérnemű és kesztyű, és egy pár cipő) a szülőktől (gyámtól) többé nem követeltetik. b) Vagyontalan jelöltek, kik jeles iskolai bizonyítványt mutatnak fel és a felvételi vizsgát is jeles eredménnyel állják meg — addig csak 24 korona évi tanpénzt fizetnek, míg a hadapródiskolában is a jeles eredményben maradnak.

Adótisztai állás rendszerezése. A pénzügyminiszter, tekintettel arra, hogy a segesvári adóhivatalnál a vármegyei pénztár átvételével tetemes munkaszaporodás van és azt a meglévő személyzet ellátni nem képes, egy új adótisztai állást rendszerezített, melyre a pályázat már ki is van hirdetve.

Értékes nemzeti ereklye. A Székely Nemzeti Múzeum a napokban történeti becsű, értékes tárgy birtokába jutott. Tuzson János, az 1848–49-iki magyar szabadságharcz vitéz őrnagy a 68-ik székely zászlóalj parancsnoka, ennek a zászlóaljnak zászlóját, a melyet ő mint szent nemzeti ereklyét mind mai napig megőrzött, a Székely Nemzeti Múzeumnak ajándékozta. Tuzson János őrnagy a zászló hiteles történetét is megírta és a zászlóval együtt átadta a múzeumnak. A zászló felszentelése-

kor 1848. nov. 16-án Budapesten a zászlóanyai tisztet Kossuth Lajosné Meszlényi Terézia töltötte be. Ő tüzte a zászlóra a nehéz selyemből készült széles nemzeti színű szalagot, mely a végén csüngő ezüst bojtok kivételével (melyeket a Bach-korszak idején kegyetlen kezek letéptek) szintén ép állapotban jutott a muzeumba. E zászló alatt vettek részt dicső honvédeink az Urbán és Puchner elleni győzelmes ütközetekben. Szemtanuja volt a Nagyszabeni elleni támadásoknak s a muszkák és osztrákok kiverésének Oláhországba. A tömösi, kőkösi, eprestetői, ojtózi és nyergestetői ütközetekben is mindenütt fennen lobogtatva, hirdette a székely vitézséget.

A Vezuv kitörése. Rómából írják: A Vezuv kitörése egy csapásra megélnkítette Nápoly idegen forgalmát. A nápolyi lapok szándékosan kisebb mértékűnek híresztelik a tűzhányó háborgását, hogy ne rémítsék el az idegeneket s felkeltsék a kíváncsiak bátorságát. A Cook-társaság vaskötélpályáján ezrével tolonganak a Vezuv körébe, hogy közvetlenebbül gyönyörködhesse a természetnek ebben a fősleges játékában, ha ugyan illik reá a játék név. A napokban a kitörés kissé alábbhagyott s így a közeli falvakban megszűnt az aggodalom. Még élénk emlékezetében van mindenkinek az Atrio del Cavallói katasztrófa 1872-ben, melyben az égő lávafolyó 25 embert temetett maga alá, s azért a kirándulók még mindig tartanak a merészebb kirándulásoktól.

Az őrnagy úr nadrágja. A párisi Belleville színházban sok kacagató darabot adnak, de azért a legegyszerűbb kacagást, mely ebben a színházban felhangzott, nem szindarab fakasztotta, hanem egy — nadrág. A dolog következőképpen történt: A Billet de logement című darab előtt éppen a függöny felhuzását várta nagy türelmetlenséggel a közönség, mikor egyszerre megjelent a lámpák előtt a rendező és szomorú dolgot jelentett. A mélyen tisztelt közönség legyen egy kevés türelemmel, az előadást nem lehet a pontos időben megkezdeni, mert a darab főszemélyének, Labordere őrnagynak, nyomtalanul eltűnt a — nadrágja. Nosza, lett erre szörnyű kacagás, úgy, hogy a darab szerzője, ki vélet-

ták, azután 1849. márczius 14-én agyonlőtték.

Az ismertebb nevű örmény honvédek között ő volt az első, ki vértanúságot szenvedett igaz elveiért.

Örmény király — magyar király.

1894. őszén tartották Bánffyhunád környékén az erdélyi hadtest részére a király-gyakorlatokat. Ő Felsége maga is részt vett a gyakorlatokon, melyeknek tartama alatt Barcsay Domokos országgyűlési képviselőnek volt vendége.

Barcsay Domokos, ki maga is fejedelmi család ivadéka, nagyban készült a király fogadására. Hadd emlékezzék vissza Ő Felsége a magyar ember vendégszeretetére, gondolta magában, és már hetekkel azelőtt megtette a király fogadására az előkészületeket.

Volt is olyan fogadtatásban és olyan pompában része a királynak, minő csak a régi erdélyi fejedelemség idejében lehetett.

Az előkészületek idejében pár napi időtartamra gyorsan szüksége volt pénzre Barcsay Domokosnak. Találkozik a dúsgazdag Korbuly Bogdánval és megszólítja:

— Kedves apósom, nem tudna nekem pár napra ötvenezer forintot kölcsönözni?

— Nagyon szívesen, de hát voltaképpen mire is kell magának ez a rengeteg pénz?

— A király fogadtatására.

— Úgy? Aztán nem volna elég harmincezer forint? — tudakolá óvatosan a puritán egyszerűségű nábob.

Barcsay Domokos ugyanolyan óvatosan odasugta:

— Nem lehet, kedves apósom, mert nem

az örmény király, hanem a magyar király fog jönni.

Magyarabbak a magyarnál.

Már nóta is támadt az örmények ismeretes hazafiságáról.

Az aradi színházban 1891. január havában a közönség nagy tetszése mellett énekelték a Törös Tivadár Örmény című népszínművének Barna Izsó által megzenésített belépő dalát, melynek a refrainje ez: Magyarabbak a magyarnál mi vagyunk.

Az emlékezetes mondás eredete még sem innen datálódik, hanem gróf Teleki Sándortól, ki több ízben járt Szamosújvárt, az örményeket nagyon szerette és munkáinak több helyén írja lelkes hangon, hogy az örmény a magyarnál is magyarabb.

A szamosvölgyi vasút megnyitása alkalmával 1888-ban br. Kemény Gábor akkori miniszter az előtte tisztelgő szamosújvári küldöttséget szintén e szavakkal fogadta: Az örmény magyarabb a magyarnál.

Azóta hirlapokban, könyvekben, dalokban, többször találkozunk ezzel a mondással.

Örmény föld — magyar föld.

Évtizedek óta tartó peré volt Szamosújvárnak az állammal a város dominiumainak megtartása végett. Ha az egyik forumon a város nyert, akkor az állam megfélebbezte az ítéletet; ha az állam nyert, viszont a város nem tudott belenyugodni s ilyen formán állandó perlekedés volt Szamosújvár és az állam között 1887-ig. Ekkor Placsintár Dávid polgármester élén kül-

döttség ment fel Tisza Kálmánhoz a dominium perben való egyezkedés érdekében. Hozzácsatlakozott a küldöttséghez br. Bánffy Dezső is, Szolnok-Doboka megye akkori főispánja, hogy mint mondá, „segítsek az örményeknek.”

Tisza Kálmán egyideig tudni sem akart az egyezkedésről és minden megoldási kísérletnek útját állotta. Ekkor br. Bánffy Dezső felállott és ezt az emlékezetes kijelentést tette:

Kegyelmes uram!

„Szamosújvár város hazafisága és áldozatkészsége minden magyar ügy iránt elismerésre méltó. A mig az a föld (dominium) az örményké — magyar föld; de mihelyt kiveszik azt az örmények kezeiből, rögtön megszűnt magyar föld lenni.”

Ez a beszéd már hatott Tisza Kálmánra és rögtön egyezkedni kezdett, minek eredményében Szamosújvár visszakapta egykori dominiumát.

„A király mondta . . .”

A forradalom előtt bemutattak egy Jakabffy nevű fiatal örmény főispánt a szórakozottságáról híres V. Ferdinándnak. A dolog szokatlan természeténél fogva meglepődést kellett volna színelnie a királynak a főispán fiatalságán, de a dolog nem így történt.

V. Ferdinánd véletlenül a bemutatási ceremónia alatt is szórakozott volt s a helyett, hogy csodálkozással vegyes megdöbbenéssel azt mondta volna: ilyen fiatal és már főispán, így felelt:

— So jung — und schon Jakabffy!

lenül szintén jelen volt, véres verejtéket törölt homlokáról s ette a mérge miatt, hogy a véletlenség vagy inkább egy furfangos betörő így tulliczitálhatta az ó válogatott ötleteit. A rendező ígérte, hogy egy félóra alatt helyre lesz ütve minden nadrághiány. Addig a közönség maga szórakozott, repültek a szellemesebbnél szellemesebb megjegyzések a levegőben, a mi sok viccz egy nadrágról kigondolható volt, azt mind kigondolták. De csak most jött a java. A függöny felemelkedik, megjelenik az őrnagy s csodás kaczagás, az őrnagy úr nadrájiáról úgy gondoskodott a rendezőség, hogy kölcsönként egyet egy rendőrtől. Az őrnagy úr soha több tapsot nem aratott, mint ezen az estén.

Európa gazdagsága. A statisztikai tudomány előtt semmi sem marad titokban. Most belenézett Európa zsebébe is s leleplezéseket nyújt a vagyoni állapotáról. Ily módon megállapították, hogy Európa összes vagyona, ingó és ingatlanokban, 1175 milliárd korona. Ebből a legtöbb Angolországra esik, ahol 295 milliárdot tesz ki a vagyon; Franciaországban 247, Németországban 201, Oroszországban 160, Ausztria-Magyarországban 103, Itáliában 79, Belgiumban 25, Hollandiában 22 milliárd. Ezeket az összegeket, ha a kommunisták ideálja szerint fölosztanák a lakosok közt, akkor a következő lenne az eredmény országankint: első helyen áll Angolország, ahol minden lakosra 7400 korona jutna, Franciaországban 6600, Hollandiában 4600, Belgiumban és Németországban 3900, Ausztria-Magyarországon és Itáliában 2500, Oroszországban 1500 korona. A vagyoni fejlődést is arányba szedte a statisztikus s megállapította, hogy a múlt évszázadban legnagyobb volt Anglia vagyonának a szaporodása, a legkisebb pedig Franciaországé.

Tudós kutya. Londonban él egy gazdag agglégény — Hounsthey Walter — aki agglégénységének zordonságát egy „Cock“ nevű új-fundlandi fekete bundás „urral“ osztja meg. Most ünnepelte Hounsthey remete társával töltött idejének tizéves jubileumát s ebből az alkalomból néhány ismerősét is meghívta, akik előtt bemutatta „Cock“ úr tudományát. Különféle mutatványok után végre a türelmetlenül várt olvasásra került a sor. Egy táblára krétával betűk voltak írva; Cock a nem oda valókat nyelvvel letörülte, úgy hogy a táblán csupán ez maradt: „még sok tiz évi jubileumot...“ Ami még hozzá tartozott volna annak kibetűzésére Cock úr nem volt rábirható, mivel újabb látogató érkezett egy szép kutyahölgy társaságában, akit Cock úr megpillantván, spongyáját többé nem volt hajlandó használni, hanem, mint gavalér, rögtön a vendéghölgy szórakozását tűzte ki ezéül.

Ismeretlen alakú állatok. A bécsi állat- és növénytanai társaság legutóbbi ülésén dr. Werner F. egyetemi magántanár eddig teljesen ismeretlen alakú állatokat mutatott be. Ezek között különösen figyelemreméltó egy béka, melynek éles karmai vannak, ellenben nyelve nincsen s míg a többi békafajok élelmüket nyelvük segítségével veszik magukhoz, a karnos béka kénytelen ezt állkapcsával megtenni. A két első lábát mint kezét használja s azzal tömi magába az élelmét. A hátsó lábak középső ujjain levő karmok hatásos fegyverül szolgálnak, a különös állat hazája Kelet-Afrika, a hol iszapban él, de hogy honnan szerzi élelmét, azt nem tudják. Az egyetlen példányt Bécsben lisztféreggel sikerült életben tartani. Egy másik érdekes állat szintén egy karmokkal ellátott nyelv nélküli béka, mely leginkább a lépvarangyhoz hasonlít és evel hasonlóan táplálkozik is. Ennél a békafajnál a legérdekesebb az, hogy miként szaporodik. A nőstény hátán a rekeszekből mélyedések vannak s a fulánk segítségével ezekbe rakja le tojásait. Ha a tojások el vannak helyezve, a rekeszek fölött vékony lepel képződik s a fiókállatok teljesen kifejlődve ezen át bujnak ki. Nagyon ritka állat még a bemutatott lépvarangy,

inely husz centiméter hosszú, mindig elrejtve él s csak áradások alkalmával lehet néha egyet megkeríteni. A különös állatok bemutatását a társaság tagjai nagy érdeklődéssel kísérték.

Viharjelző telegráfrótok. A legújabb meteorológiai észleletek érdekes megfigyelésre vezettek. Ezekről ír Laska, a lires tudós, egy külföldi természettudományi közlönyben. Laska szerint a telegráfrótok vihar előtt hangokat hallatnak s ezek a hangok esalhatatlan elohírművei a viharoknak. Ha mélyek a hangok, akkor 2–3 nap után következik be az égiháború; a hangok mind magasabbak lesznek s a vihar kitöréséig állandóan észlelhetők. Néhány órával a vihar kitörése előtt a hangok már sivító -lességűek. Ennek a különös természeti jelenségnek a villamosság az oka.

Kossuth-szobor Hódmezővásárhelyt. Hódmezővásárhely városában e hó 22-én délelőtt leplezik le nagyszabású ünnep keretében Kossuth Lajos szobrát. Az ünnep programja a következő:

1. Nemzeti ima, Bartay Edétől. Éneklí a hódmezővásárhelyi daloskör. 2. Megnyitó beszéd, mondja Juhász Mihály polgármester, mint a szoborbizottság elnöke. 3. Ünnepi beszéd, mondja dr. Endrey Gyula országgyűlési képviselő. 4. Kálós Ede, a szobor alkotója átadja a szobrot. 5. Juhász Mihály polgármester átveszi a szobrot. 6. Ünnepi óda, írta és szavalja Benedek János országgyűlési képviselő. 7. Hymusz. Erkel Ferencztől. Éneklí a hódmezővásárhelyi daloskör. 8. A szobor megkoszorúzása. 9. Kossuth-nóta. Játszák a zenekarok. 10. Déli 1 órakor társaslakoma.

A tüzoltó-kongresszus a jövő évben lesz Budapesten s erre az alkalomra a világ minden részéből érkeznek szakemberek. A kongresszus s a vele kapcsolatos ünnepiességek nagyszabásúak lesznek és igen sok költségbe kerülnek; épp ezért a rendezőség az államtól és a fővárostól segélyt kér. Ma délelőtt ebben az ügyben gróf Szécsenyi Viktor főrendiházi tag, Óváry Ferenc országgyűlési képviselő és dr. Szily József az önkéntes tüzoltók főparancsnoka tisztelgett Halmos János polgármesternél, aki megígérte, hogy a kérelmet pártolni fogja.

A montecarlói sakkturna eredménye. Tegnap véget ért a hetek óta tartott montecarlói sakkturna. A német Tarrasch és Maróczy Géza, a fiatal magyar sakkmeister mérték össze utoljára erejüket. Maróczynak 18 és fél, Tarraschnak 19 és fél egysége volt, amikor a két champion ma a sakkasztalhoz ült. Maróczy tehát, még ha a mai játszmát meg is nyeri, csak elérte volna nürnbergi vetélytársát és két újabb játszmában kellett volna tovább küzdenie vele az elsőségért. De nem úgy történt; mai mérkőzésük remis lett s ezzel az egész sakkturna eredménye eldőlt. Tarrasché lett a 4500 frankos első díj, Maróczyé a 300 frankos második díj. A harmadik díjat Pilsbury kapja, a negyedik helyre Schlechter került.

Asszonyok ligája a madarak védelmére. Ime egy érdekes jelszó:

— Női kalapok okai a férfiak kegyetlenségének a madarak ellen!

Ezzel a jelmóddal alakult most egy érdekes társulat csupa előkelő hölgyből a franciaországi Rouen városban. A jószívű hölgyek — dicséretükre mondva, mind fiatal — elborzadtak attól a sok kegyetlen vadásztól, akik az erdők dalos madárkáját pusztítják, hogy diszt szerezzenek a női kalapokra. Elhatározták tehát, hogy védelmükbe fogják a szegény madárkakat.

— Le a tollas kalapokkal!

Vagy legalább is: — Le a tollakkal a kalapokról!

Ez a határozat, amelyet sztrájkot jelentő komolysággal kimondtak, kötelezi a liga tagjait, hogy ne viseljenek mást, mint virágos, szallagos, vagy méginkább férfiakéhoz hasonló egyszerű kalapot. Szép nőnek úgy sincs szüksége madár-

tollakra, hogy szép legyen; a nem szépnek pedig nem használ az sem. Ezt a kedves roueni dámák maguk is elismerik és fölkérik a Loubet elnök feleségét, hogy ismerje el ő is és álljon a ligájuk élére. Ha a francia hölgyek, akik vezetői a divatnak, csakugyan megcsinálják ezt a divatsztrájkot, akkor bizonyára elfogadja az egész világ, nem kis öröme az erdők madarainak.

Kitűnő reklám. Egyik amerikai lap kiadó-tulajdonosa folyton szemrehányással illette szerkesztőjét, mert a lap elterjedésével mit sem törődik. A szerkesztő végre megunt a szemrehányásokat s a legközelebbi számban szenzációs hírrel lepte meg a városka lakóit: kijelentette, hogy a város egyik legismertebb és legszebb férjes asszonya megcsókolta s ő e nőnek nevét a jövő hónap első számában könyörtelenül leplezi. A közönség nagy érdeklődéssel olvasta a pikáns hírt s mindenki kíváncsi volt a szép asszonyra s egyttal mindenki előfizetett a lapra is. A izgatottság tetőpontját a leleplezés napján érte el. A városka boltjait valóságos ostromolták a férfiak, akik féltékenységükben a saját feleségüket vették gyanuba, de milyen kolosszális meglepetés érte őket, mikor a szerkesztő lapjában a legkomolyabban kijelentette, hogy a saját felesége csókolta őt meg.

Arczképleleplezés. A szamosújvári Iparos-egylet e hó 29-én délután 3 órakor diszközgyűlést tart, mely alkalommal fogják Esztergár Gergely főgymnasiumi hittanárnak, mint az egylet megalapítójának és elnökének olajfestményű arczképlet leleplezni. Ez alkalommal — mint bennünket értesítenek — az egylet választmánya nagy ünnepségre készül.

Mindenki tudja, hogy a Mauthner-féle impregnált takarmányrépamag a legnagyobb termést adja, hogy konyhakerti magvaiból a legjobb főzelék és zöldség terem és hogy virágmagvaiból fakad a legszebb virág. — Szóval a Mauthner-féle magvak a legjobbak, készletei a legnagyobbak és árai igen olcsók.

Vasúti menetrend.

Erzsébetvárosról a következő vonatok indulnak:

Budapest felé:

603. sz. gyorsvonat . . . 9 ó. 42 p. d. e.
507. sz. személyvonat . . . 10 ó. 24 p. d. e.
501. sz. gyorsvonat . . . 6 ó. 16 p. este
505. sz. személyvonat . . . 12 ó. 23 p. éjjel.

Brassó felé:

506. sz. személyvonat . . . 3 ó. 04 p. éjjel
502. sz. gyorsvonat . . . 10 ó. 25 p. d. e.
508. sz. személyvonat . . . 4 ó. 22 p. d. u.
604. sz. gyorsvonat . . . 6 ó. 57 p. este.

Piaczi árak Erzsébetvárosban:

1 métermázsza tisztabúza	K 16.50
„ rozs	„ 11.50
„ eleybúza	„ 14.80
„ törökbúza	„ 10.40
„ zab	„ 8.70
1 kilogramm marhahús	„ —.88
„ disznóhús	„ 1.20
„ disznózsir	„ 1.70
1 liter borsó	„ —.40
„ lenese	„ —.48
„ paszuly	„ —.20
1 hektoliter burgonya	„ 5.20

Felelős szerkesztő Dr. Gillyén Kálmán.
Kiadó laptulajdonos: Első erzsébetvárosi nyomda.